

TÓTH JÁNOS

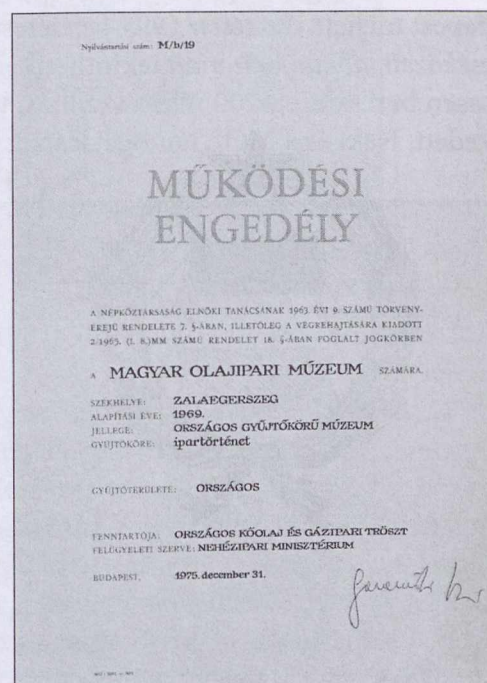
A Magyar Olajipari Múzeum (MOIM) 40 éve

A Magyar Olajipari Múzeum (MOIM) 2009 szeptemberében ünnepelte fennállásának 40 éves évfordulóját. Ebből az alkalomból a múzeum igazgatója cikkében áttekintést adott a Múzeum történetéről és tevékenységéről az alapítástól napjainkig.

Magyarországon 1955 és 1970 között alakult a legtöbb szakmúzeum. A magyar olajipar, hasonlóan a többi iparághoz, létrehozta saját műszaki múzeumát. Ma 4 országos gyűjtőkörű, önálló iparági szakmúzeum működik (Központi Bányászati Múzeum – Sopron, Magyar Építőipari Múzeum – Veszprém, Textil- és Textilruházati Ipartörténeti Múzeum – Budapest, és Magyar Olajipari Múzeum – Zalaegerszeg.) Az egyes szakmák szakterületeinek kiváló művelői a tárgyi, írásos és képi relikviák megőrzésével kívántak emléket állítani elődeik tevékenységének, a szakma történetének. Az ötletszerű gyűjtést hamarosan a tudatos válogatás, gyűjtés követte. A szakmúzeumok ipari szakemberek, iparvállalatok, a kulturális tárca kezdeményezésére, és ezek tevékeny részvételével jöttek létre. Esetünkben a mérnökök, geológusok, közgazdászok, technikusok amatőr technikátörténésszé váltak, s napi felelősségteljes munkájuk mellett nagy lelkesedéssel párosult szakmaszeretettel igyekeztek az ipari múlt embe-ri, dokumentális, tárgyi, hangemlékeit, stb. megmenteni, megőrizni az utódok számára.

Széleskörű összefogás eredményeként 1969. szeptember 27-én nyílt meg Zalaegerszegen a Dunántúli Olajipari Múzeum. A Művelődésügyi Minisztérium 1971. március 26-i keltezésű működési engedélye már országos gyűjtőkörű Magyar Olajipari Múzeumról szól. A MOIM létrehozásának és az első 15 év tevékenységének meghatározó egyénisége volt néhai TÓTH FERENC, aki 1957-től 1971-ig a Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat igazgatójaként tevékenykedett.

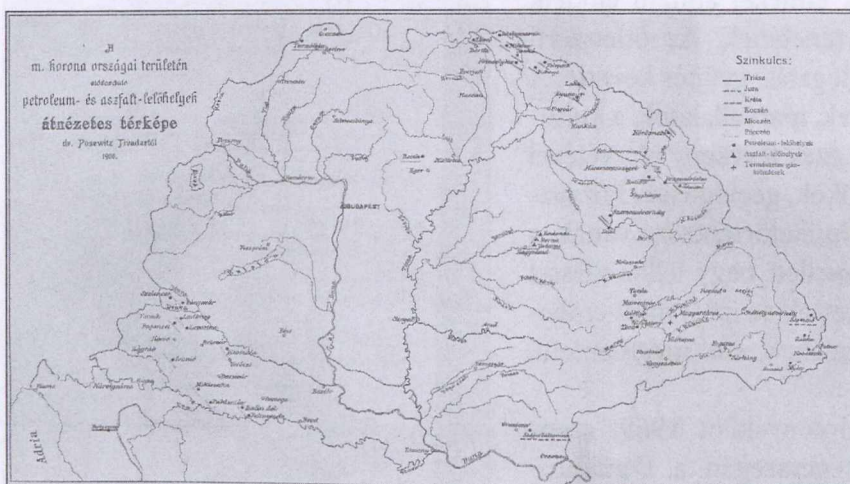
A múzeum első igazgatója több mint egy évig néhai HORVÁTH LÁSZLÓ építészmérnök volt, aki az első épületeket is tervezte. A munkában sokat segített BACSINSZKY TIBOR, néhai BUDA ERNŐ, néhai DEDINSZKY JÁNOS, FARKAS IVÁN, SÜMEGHY EDE és sokan mások. A magyar olajipar ipar-, technika-, technológia-, gazdaság- és életmód-történeti emlékek gyűjtésére, tudományos feldolgozására és bemutatására létesítette a múzeumot. A 3,2 hektáros kiállítási terület az 1968-ban meg-

nyílt Göcseji Falumúzeum mellett kapott helyet. A két múzeum egyedülálló együttesként néprajzi és ipartörténeti ismereteket közvetít a látogatóknak. A két múzeum mintegy 8 hektáros területe – a finnugor néprajzi parkkal együtt – esztétikus környezetben félnapos, egynapos tartalmas programot kínál az érdeklődőknek.

A Magyar Olajipari Múzeum feladata sokrétű, gyűjteményei őrzik, kiállításai bemutatják, kiadványai közkinccsé teszik a magyar olajipar, gázipar, gázszolgáltatás, vízbányászat, geotermia emlékeit. Több tárgy, berendezés nemcsak hazai, hanem európai technikatörténeti ritkaság.

Külön kell kiemelni az 1991 óta múzeumunkhoz tartozó *Zsigmondy Vilmos Gyűjteményt*, amely a vízkutatás és vízkútfúrás emlékeit mutatja be. E gyűjtemény létrehozása, majd gondozása Dr. DOBOS IRMA, majd CSATH BÉLA nevéhez fűződik. A vízbányászat berendezései, gépei szabadtéri kiállításunk egyik legszebb tárgy-együttese. Hasonló jellegű *különálló gyűjtemény-együttes* a Budapest mellett, Vecsésen 1995-ben létesült fiilálé, ahol a *kőolaj és földgáz csővezetékes szállításának eszközeit, dokumentumait* tekinthetik meg az érdeklődők, szerény szabadtéri kiállításon és az ízlésesen berendezett 200 m²-es kiállítási teremben. A gyűjtemény létrehozásában KISS JÓZSEF jeleskedett. Neki és a MOL támogatásának köszönhető a „*Kapcsos könyv*” (Kőolaj- és földgázszállítási dokumentumgyűjtemény)

dokumentumgyűjtemény) négy kötetének megjelentetése. A gyűjtemény gyarapításában sokat segített Dr. MOLNÁR JÁNOS, TÖRÖK ATTILA és FARKAS LÁSZLÓ.

Bázakerettyén a BT-2 tankállomás hajdani kezelőépületében üzemeltetjük az *olajipar-történeti kiállítást* és a *Buda Ernő emlékszobát*. Lovásziban, az LT-3 tankállomás területén

eredeti környezetben és eredeti állapotban ipartörténeti bemutatóhelyet alakítunk ki a jövőben. A múzeum gyűjteményeiben őriz nemcsak az olaj- és gáziparra vonatkozó, hanem a magyar bányászat, ipar egészségét, az egyetemes technikatörténetet is reprezentáló iratokat, fotókat, tárgyakat. A relikviák egy része – Magyarország történeti sajátosságai miatt – a Kárpát-medence egészére, a mindenkor Magyar Állam különböző területeire, tájegységeire is kiterjed.

A kialakult 9 *gyűjtemény* óriási, egyedi információhalmazt tárol. Tervezzük az olajipari szaklevéltár kialakítását, melynek alapja a mintegy 1000 iratfolyóméter dokumentum. Műszaki könyvtárunk gerincét olajipari, gázipari, gépipari, természettudományi könyvek adják. Folytatjuk az iratok *levéltári feldolgozását*, eddig három kötet fondjegyzék jelent meg, ami az anyag közel felét átfogja. A *hőbányászat*: a geotermikus energia tárgyi, írásos és képi emlékeinek rendszeres gyűj-

tésével máris körvonalazódik egy új gyűjtemény. A hagyatékokból előkerült jelentős mennyiségű kézirat miatt tervezzük külön kézirat gyűjtemény létrehozását. Leraktuk az alapját az *olajipari térképtárnak* és *rajztárnak*. A MOL támogatásával 1500 db ritka térképet és dokumentumot digitalizálnak. Két éve folyik az irat- és térkép-restaurálási program. Nagyszabású, több évre áthúzódó vállalkozás az *olajipari történeti cégekataszter* összeállítása. Kétévente kiírásra kerül a „Történeti pályázat”. Az eddig 18 alkalommal meghirdetett pályázatra összesen 225 dolgozat érkezett be. A pályaművek többsége értékes ipartörténeti, üzemtörténeti, gazdaságtörténeti munka és visszaemlékezés, melyek számos értékes információval, addig nem, vagy csak alig ismert adattal gazdagították az eddig ismert anyagot.

Az 1991. februárjában aláírt alapító okirattal illetve az 1991. június 24-i bírósági nyilvántartásba vétellel létrejött a *Magyar Olajipari Múzeum Alapítvány*. A három alapító: Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt, Magyar Szénhidrogén-ipari Kutató-Fejlesztő Intézet, Budapest Bank Rt. 1991. október 1-től a két előbbi alapító jogutódja a MOL Rt., amely figyelemmel kíséri, és meghatározó módon támogatja a múzeum tevékenységét. Az Alapító Okirat szerint: „Az Alapítvány célja, hogy a MOIM folyamatos működési feltételeit biztosítsa. A MOIM feladata, hogy feltárja, összegyűjtse, rendezze, kiállítások keretében bemutassa a magyar kőolaj- és gázipar, valamint a vízkutatás műszaki, technikai, tárgyi, írásos és képi emlékeit; őrizze és ápolja az iparág hagyományait; publikációban rendszeresen népszerűsítse az iparág múltját, a kiváló szakemberek életútját, a múzeumi kutatómunka eredményeit.” A Magyar Olajipari Múzeumot 1992. április 1-től gazdaságilag, pénzügyileg önállóan működteti a MOIM Alapítvány. Az alapítvány kuratóriuma nagy segítséget nyújt az anyagi háttér megteremtésében, a gazdasági és szakmai munkában. A MOIM legfőbb támogatója a MOL Nyrt. A bevételi forrás második legjelentősebb tétele az Oktatási és Kulturális Minisztérium működési és pályázati támogatása, amely fokozatosan csökken. Az olajiparban és a múzeumi területen egyaránt nagy elismerést váltott ki az eddig megjelent kilenc riportkötet (*Beszélgetések az olajiparról, gáziparról*) és a gyűjteményi részeket feldolgozó kiadványok (Papp Simon: *Életem, Fondjegyzekek*). További kötetek: *Munkások a fekete arany birodalmában*, *Volt egyszer egy Orenburg*, *Három bányászgeneráció válogatott iratai és emlékezései I-II-III. kötet*, *A palackba zárt bányászat*, *A politika csapdái át, 70 éve alakult a MAORT* (konferenciakötet), *A MAORT pusztaszentlászlói üzeme 1941-1951*, *A nárciszmező kincse*. (04. kép: riportkötetek)

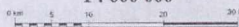
Magyar Olajipari Múzeum
Alapítvány
H-8900 Zalaegerszeg
Wlassics Gy. u. 13.
Tel./Fax: +36/92-311-081
E-mail: moim@olajmuzeum.hu

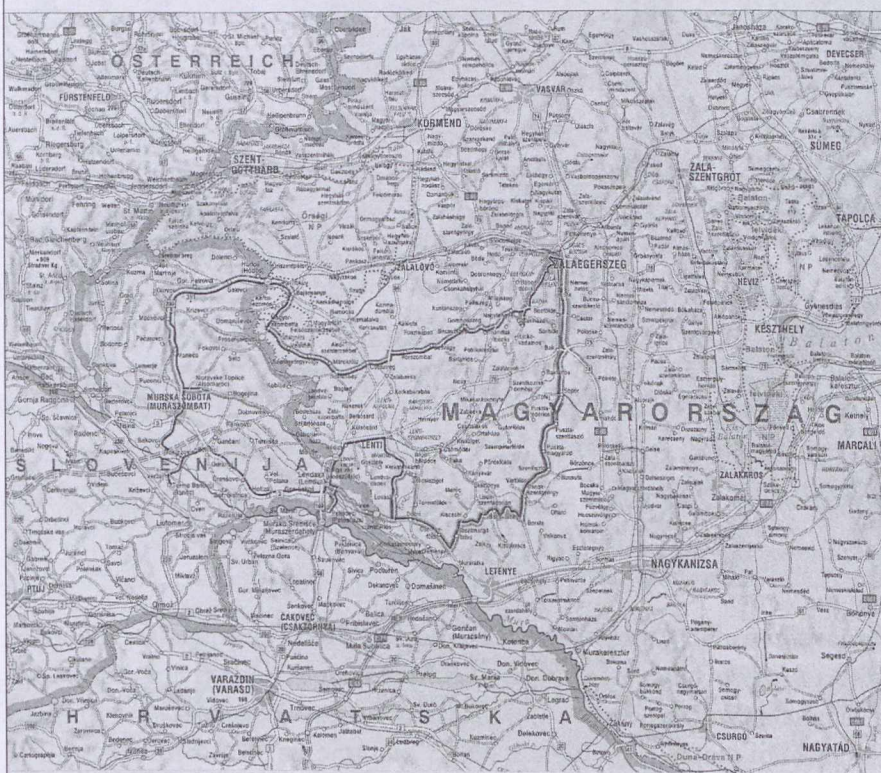
Ez a térkép a PHARE CBC Magyarország-Szlovénia 2000 Kisprojekt Alap támogatásával készült a HU001602-23 sz. projekt keretében a 2003. évben

Olajipari emlékhelyek Zala-Mura térségben
Spominska mesta nafne industrije na območju Zale-Mure
Spomen obilježja nafne industrije na području Zala-Mura
Gedenkstätten der Erdölindustrie im Zala-Mura Gebiet
Memorial places of the petroleum industry in the Zala-Mura region

1 : 600 000

Túraútvonal javaslatok a 2003. évben

A MOIM a magyar szakmúzeumi hálózat egyik kiemelkedő intézménye. Ezt bizonyítja a szakmai munka, a tudományos és kutatótevékenység, hazai és külföldi időszaki és vándorkiállítások. A kiállításokat *évente* megtekintő *mintegy 45.000 látogató* is jelentősnek mondható.

A MOIM 1995-re a Batthyány út 2. számú bérelt épületet kinőtte, és lehetőség volt egy új, nagyobb épület megvásárlására. Ez az épület a volt Alumíniumipari Gépgyár irodaépülete (Wlassics Gyula u. 13). A kétszintes épület, valamint az épület alatt lévő pince, megfelelő nagyságú helyiségekkel, megfelelőnek tűnt a gyűjtemények elhelyezésére. Gyűjteményeink rohamos gyarapodása viszont megcáfolt ebben minket. Köszönhető ez annak, hogy az iparág racionalizálása, átszervezése miatt nagy mennyiségben került be a múzeumba írott és tárgyi anyag, melynek a feldolgozása napjainkban is folyik. Új helyünkön kialakítottuk a *Papp Simon és a Zsigmondy emlékszobát*.

Az 1999-es év több szempontból is fordulópontnak mondható a múzeum életében, egyrészt azért, mert első ízben léptük át Magyarország határát egy *kiállítással*. 1999. május 12. *Collegium Hungaricum Bécs*. A „Magyar olajipar története” című kiállításunkat mutattuk be fotókon és dokumentumokban. Ebben az évben volt az első PHARE pályázatunk is, melynek keretében a MOIM „Geotermikus Regionális Konferenciát” szervezett és létrehozta a *Geotermikus Regionális Kutatóhe-*

lyet. (1999. szeptember 9.) Még ebben az évben ünnepeltük a MOIM fennállásának 30. évét. Ebből az alkalmából bővítettük a szoborparkot DR. ALLIQUANDER ÖDÖN mellszobrával illetve egy vándorkiállítással „Szénhidrogének – szénhidrogénipar Magyarországon” címmel. (1999. december 10.)

A 2003-as évben ismét átléptük a határokat, de most nem csak egy kiállítás erejéig. A PHARE CBC pályázatok keretében két vonalon is folyt a munka. Az egyik a „Magyar olajosok Ausztriában”, a másik az „Olajipari emlékhelyek Zala-Mura térségben”. Ezekben a projektekben három országgal vettük fel a kapcsolatot: Ausztriával, Szlovéniával és Horvátországgal.

A „Magyar olajosok Ausztriában” kiállítással a MOIM második alkalommal mutatkozott be a bécsi közönség előtt a Collegium Hungaricumban. A bécsi projektpartnerünk, az „EUROPA-Club”, valamint a miskolci és a leobeni egyetem közreműködésével nagy mennyiségű dokumentum, anyag került a tulajdonunkba. A begyűjtött és a korábbi archíváliák felhasználásával Bécsben, Zalaegerszegen és Nagykánizsán nyílt meg vándorkiállításunk.

Az „Olajipari emlékhelyek Zala-Mura térségben” projektünk nyújtott lehetőséget arra, hogy közös erővel, a jó szomszédság kihasználásával, harmincéves tapasztalatunkkal segítsük a *Petesházi Olajipari Múzeum* kialakítását. Projektpartnerünkkel együttműködve megkezdtük a kulturális turizmus beindítását a Zala-Mura térségben. A közreadott térképek – amelyek öt nyelven készültek – segítségével a túrákat tervezők egyéni igényeik szerint állíthatják össze egy-, vagy többnapos programjukat, amelynek során betekintést nyerhetnek az olajiparba, elsősorban a kőolaj-, földgáz- és termálvíz-bányászati létesítményeken keresztül. E projekt keretében összesen 25 emléktáblát helyeztünk el. Magyarországon 16-ot, Szlovéniában 6-ot és Horvátországban 3-at.

Intézményünk *Kapnikbányán*, a helyiakkal együttműködve, 2003-ban bányászattörténeti-helytörténeti kiállítást nyitott, emléktáblát avattunk *Born Ignác* és *Papp Simon* emlékére. A következő években felavattuk Papp Simon, majd Born Ignác bronz szobrát.

Zalaegerszegi szoborparkunkban felavattuk *Buda Ernő*, *Born Ignác* és *Péceli Béla* bronz mellszobrát. Itt már 13 iparági szakembernek áll bronz mellszobra.

Évente 2-3 időszaki és/vagy vándorkiállítást rendezünk.

A MOIM aktívan részt vesz az európai olajipari múzeumok hálózatának munkájában. 2008 októberében a MOIM-ban találkoztak az európai olajipari múzeumok igazgatói. A múzeum évek óta részese az *Európai Ipari Örökség Útja Egyesület*, a *Közép-európai Ipari Örökség Útja Egyesület* és a *Közép-európai Vaskultúra Útja Egyesület* tevékenységének.

A MOIM segíti az iparági történeti évfordulók méltó megünneplését. Együttműködünk hazai és külföldi társmúzeumokkal közös kiállítások, szakmai programok szervezésében.

A szerző címe:

8900 Zalaegerszeg

Wlassics Gyula utca 13.

e-mail: moim@olajmúzeum.hu